عدم تطبیق قبة الارض بر مکه در عبارات منجمین؛ اشعار عبارت بحارالانوار

(00:25)

بحث جلسه قبل پیرامون مباحثهای بود که ببینیم یک نصف النهار خاص در کجاها مشکل پیدا میکند. روی حساب تکلیف صوم و سائر اعمال کجا یک حکم ثانوی میآید و حکم این نصف النهار خاص را از کار میاندازد؟ کجا است که مجبور میشویم یک انشاء طولی داشته باشیم تا این حکم از بین برود؟ صحبتی از اصل خود این نصف النهار هم شد؛ مناقشه فرمودند؛ آن آقا فرمودند در روایت «طالع الدنیا السرطان» نخوابیده که این «طالع الدنیا» برای نصف النهار مکه است. بلکه فقط در این روایت، «طالع الدنیا» هست. امام علیهالسلام هم طبق احکام منجّمین فرمودهاند. در احکام منجّمین هم قبة الارض را مکه نمیگیرند. این بحثی بود که در آخر جلسه قبل مطرح شد. من هم اندازهای که توانستم دیدم، آقایان هم زحمت کشیدهاند مطالب مفصل و نافعی در فدکیه فرستادهاند. آن چه که من دیدم، در بحارالانوار جلد پنجاه و نهم السلامیه، که می شود جلد56 بیروت، صفحه صد و پانزده است. در کلام علامه مجلسی توضیحی به نقل از بیرونی آمده است. در این جلد ، دو جا «فوائد جلیله» دارند؛ یکی صفحه نهم بود که بارها بخشهایی از آن را خواندیم. یکی هم «فوائد مهمة جلیلة» است که در صفحه صد و سیزده است. اینجا «مهمة جلیلة» است. بعد از «فوائد جلیلة» در صفحه نهم که مطالب مهمی داشتند، در اینجا دارند:

«الأولی: اعلم أن الأسماء المذکورة في خبر المعلی لأیام الشهر أکثرها موافق لما نقله المنجمون عن الفرس[d1] »؛ این را شروع میفرمایند و بعد اسماء آنها را از ابوریحان میآورند که مثلاً روز اول ماه هرمز است، تا اینجا که مطلبی را میگویند تا یک تأییدی باشد برای حدیث «طالع الدنیا السرطان». یعنی طبق نظر منجمین آن زمان باشد که ذهن را سراغ این میبرد که مکه را وسط قرار نمیدادند؛ طبق عرف خودشان اینگونه بود. البته اینجا تصریح نیست و فقط ذهن را میبرد. عبارت را ببینید:

> **والسبب في وضعهم هذه الأيام الخمسة اللواحق في آخر آبان ماه ما بينه وبين آذر ماه أن الفرس زعموا أن مبدأ سنتهم من لدن خلق الإنسان الأول وأن ذلك كان روزهرمز وماه فروردين والشمس في نقطة الاعتدال الربيعي متوسطة السماء وذلك أول الألف السابع من أول سني العالم عندهم وبمثله قال أصحاب الأحكام من المنجمين إن السرطان طالع العالم وذلك أن الشمس في أول أدوار السند هند هي في أول الحمل على منتصف نهايتي العمارة وإذا كانت كذلك كان الطالع السرطان وهو لابتداء الدور والنشوء عندهم كما قلنا.[1]**

«والسبب في وضعهم ...أن الفرس زعموا أن مبدأ سنتهم من لدن خلق الإنسان الأول»؛ شروع تقویمشان از آن وقتی بوده که اولین انسان خلق شده است. **«وأن ذلك كان روزهرمز»؛** یعنی اولین روز ماه. **«وماه فروردين»؛** ماه فروردین هم بوده است. اول فروردین یعنی هرمز فروردین.

«والشمس في نقطة الاعتدال الربيعي متوسطة السماء»؛ وسط آسمان بوده است. چون معدل النهار در وسط قرار داشته است.

شاگرد: هرمز اصطلاح است؟

استاد: عرض کردم فرس برای روزهای ماه سی اسم داشتند. بین آنها ایام هفته مرسوم نبوده است. مرحوم مجلسی همه اینها را آوردهاند. هرمز، بهمن، اردیبهشت، تا آخرین روز که أنیران بود. به نظرم راجع به أنیران جلوتر صحبتی کردیم. دو نسخه بود و ... . اینها اسماء روز بود. الآن دوازده ماهی که داریم، اسامی این دوازده ماه، اسمهای روز بوده در کل سی روز. جوش و مهر و سروش و بهرام و ... .

«وذلك أول الألف السابع من أولوف سني العالم عندهم»؛ میگفتند عالم هفت هزار سال است؛ اینکه خورشید در وسط آسمان بوده و طالع دنیا سرطان بوده اول آن هفت هزار سال بوده که انسان خلق شده است. این را فرس گفته بودند. در بحث ما هم ظاهر کلام امام علیهالسلام این بود که روی احکام منجمین صحبت کردهاند؛ این قسمت منظور است:

«وبمثله قال أصحاب الأحكام من المنجمين»؛ منجمین یا دو گروه هستند یا کارشان دو بخش دارد. نجوم هَیَوی و ریاضی که محاسبات حرکات است. نجوم احکامی که طبق هَیَئات حاصل شد از حرکات، احکامی را بار میکنند. احکام مختلفی مثل نحس، سعد، زلزله و جنگ و ... .

---

[1] بحار الأنوار - ط مؤسسةالوفاء نویسنده : العلامة المجلسي جلد : ۵۹ صفحه : ۱۱۵

[d1]??? ???

بازبینی #3
ایجاد شده 14 ژانویه 2026 13:48:18 توسط ... .
به روزرسانی شده 14 ژانویه 2026 15:14:18 توسط ... .